Gällande fridlysningsbestämmelser för insekter

Av Stig Lundberg

Flertalet entomologer torde känna till att vissa skalbaggar och även en fjärilsart är fridlysta och således icke får insamlas. Ävensom vet flertalet att förbud för insamling av naturalier gäller generellt för samtliga nationalparker. Däremot är det sannolikt endast ett fåtal som känner till vilka områden i övrigt inom vilka insamling av insekter är förbjuden.

Då det kan vara besvärligt att hitta bland länsstyrelseresolutionerna och det är förargligt att besöka ett område och först framme på platsen konstatera att man inte får samla, har jag här efter framställning från flera håll sökt göra en sammanställning. Som hjälp har dispensmyndigheten angivits. Min avsikt är att successivt återkomma med kompletteringar därest ytterligare områden skulle avsättas.

1. *Insekter skyddade länsvis*

a. Uppsala län: skalbaggen *Cucujus cinnabarinus;* fridlyst 17 juni 1944.

b. Kalmar län: skalbaggen stora ekbocken *Cerambyx cerdo* överallt på Öland; fridlyst 29 juli 1965 (ursprungligen redan 20 juni 1918).

c. Gotlands län: fjäriln *Pararge achine* i hela länet; fridlyst 8 december 1950.

d. Kristianstads län: skalbaggen *Carabus intricatus* i hela länet; fridlyst 15 december 1942.

Framställning om dispens göres hos vederbörande länsstyrelse men torde endast undantagsvis beviljas.

2. *Nationalparkerna*

För samtliga 16 nationalparker gäller generellt förbud för insamling av insekter. Tillstånd till insamling sökes hos Kungl. domänstyrelsen, Birger Jarls torg 5, Sthlm 2, som inhämtar yttrande av Statens naturvårdsverk. Förutsättningen för att dispens skall medgivas är att insamlingen är vetenskapligt inriktad och som villkor föreskrives bl.a. att resultatet av undersökningen skall delgivas naturvårdsverket.

3. *Övriga områden*

Endast för tre områden utöver nationalparkerna föreligger mig veterligt uttryckligt insamlingsförbud. Två av dessa områden är belägna i Uppsala

län, nämligen Vårdsätra och Fiby urskog. Det tredje är Halltorps hage på Öland.

a. Vårdsätra naturreservat, beläget mellan allmänna vägen från Vårdsätra till Flottsund samt Mälaren. Fridlyst redan 1912. Utöver insamlingsförbudet gäller för detta område även bl.a. tillträdesförbud. Dispens från bestämmelserna kan erhållas av professorn i växtbiologi vid Uppsala universitet.

b. Fiby urskog, bestående av ärkebiskopshemmanen Fiby nr 1—3 och Kvarnberg nr 1 i Vänge socken och Norra Hagunda kommun. Fridlyst enligt resolution den 28 december 1966. Utan hinder av gällande förbudsbestämmelser äger även för detta område professorn i växtbiologi vid Uppsala universitet rätt att för forskningsändamål medge skriftligt tillstånd till insamling av biologiskt och geologiskt material samt till markundersökningar.

c. Halltorps hage. Inom ett hägnat område (se f.ö. Ent. Tidskr. 1965, sid. 21—23) på ca 4,5 hektar å fastigheten Halltorp 1: 2 i Högsrum socken gäller bl.a. förbud att

»skada eller borttaga såväl levande som döda eller fallna ekar eller delar därav, avskalning av bark eller grävning i mullen i ekarnas håligheter härunder inbegripna; skada eller borttaga andra växande träd eller buskar ävensom plocka eller uppgräva växter;

samla insekter av vad slag det vara må utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen;»

För 7 grova ekar utanför det hägnade området, som är särskilt uppskyltade, gäller följande bestämmelser:

»Det är förbjudet att skada eller borttaga såväl levande som döda eller fallna ekar eller delar därav, avskalning av bark och grävning i mullen i ekarnas ihåligheter härunder inbegripna samt att från träden eller inom deras skyddsamråden — ett markområde med en radie av 20 meter kring vart och ett av träden — samla insekter av vad slag det vara må utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen.»

Dispens kan således både för området som för ekarna ges av länsstyrelsen, men begränsas vanligen till att gälla enbart tillstånd att insamla insekter.

Gemensamt för alla dispensansökningar är att framställningen bör inlämnas i god tid till vederbörande myndighet med angivande av motiv, tidpunkt för avsedd undersökning och gärna med referensuppgifter. Normalt meddelas dispens endast för ett år i sänder.

Utöver ovanstående områden, för vilka direkt insamlingsförbud råder, gäller för flertalet naturreservat bl.a. att åverkan icke får göras på växtligheten. Dessutom finns andra särbestämmelser, t.ex. i vissa fall förbud att utan länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga undersökningar, varför man innan ett insamlingsbesök företages på ett naturreservat bör undersöka vad som gäller för detta, lämpligen genom en kontakt med förvaltaren av reservatet så att man inte omedvetet bryter mot någon av dessa bestämmelser.

Generellt gäller dessutom för alla marker enligt »allemansrätten» att man exempelvis icke får bryta grenar o.d. på levande träd och buskar. Vill man utföra en undersökning eller inventering av ett område rekommenderas att kontakt i förväg tages med markägaren som i flertalet fall torde vara positiv under förutsättning att man förklarar vad det hela går ut på.